

חיים ושולמית שור עם אבידע ז"ל, אבנר, ישראל וטובי מי. שנשאר בחיים ומי שנפל - זה גורל

● זה לא משונה, בדרך-כלל הילדים מורדים בהורים?

אני לא יודע, זו שאלה טובה. ויחד עם זה, כנראה שהמציאות הזו שהם גרלו בה ושאי בכל זאת תרמתי משהו לעיצוב שלה, היתה במיקרה זה שלנו, המישפחה, יותר חזקה מהתיסמונת המקורי בלת, שהבנים פונים עורף מוחלט להוריהם מבחינה אידיאולוגית.

במיקרה שלי, בני ואני ומישפחתי כולה, אנחנו בדיעה אחת, סופריזונים.

● זה לא משעמם? אין ויכוחים בבית?

המישפחה עירנית מבחינה פוליטית, וכשיש עירנות יש המון ויכוחים. גם בתוך המיסגרת הזאת, על דברים שכתבתי היו דיונים בלייטוף, ויכוחים, הערות. על העיתונים ישנים בבית, קוראים אותם, ממליצים אחד לשני, בשום פנים ואופן זה לא משעמם.

● הם גרלו לתוך זה, זה היה תהליך?

זה היה חלק מהאווירה, מאו ומתמיר.

● בגללך?

בגללי, בגלל אשתי. עסקו בזה, ריכזו בזה. מה שאני יכול להגיד — אני יודע שהם יקראו ויעברו בזוכית מגרלת על כל מילה שאומר, ואני לא רוצה להגיד יותר מדי — אני חושב שהיה להם מספיק כוח לעמוד בזה. דרוש לזה המון כוח. כשההורה, רוב החיים שהם זוכרים, הוא חשוף, זה לא כל כך פשוט לבנים.

הם אולי המבקרים הכי חריפים שלי, אבל ביסודו של דבר יש הודות בסיסית, וזו הרגשה נהדרת שגרלו בנים, שאחריהם היה להם הכוח והיכולת לעמוד בזה.

● נפילת הבן הבכור לא השפיעה?

אני יודע? אני לא הייתי אומר שזה השפיע. אבל אין לי ספק שנפילתו של אבידע עשתה משהו לכל אחד מהם. אני לא הייתי רוצה להיכנס לזה, כי זה להיכנס לחיים שלהם ואין לי זכות לכך. אבל יש פה משהו, זה שהבנים היו בשורה הראשונה.

● מה זאת אומרת?

היו ביחידות נבחרות. אולי החזק ביותר מהי שלושה היה זה שלא הלך ליחידה נבחרת, ישראל,

● מה זאת אומרת?

אני חושב שהתפיסה של הכל-איראלי-כולם היא תפיסה הרסנית. עם לא נבנה מהכל-איראלי כלום. נבנה שלבים, רונם אחרי רונם. בדיווח של אורי אבנר מהביקור שלו בעמאן היה מישפט אחד שאני חושב עליו ככל הרבה זמן, החידוש שבו כמעט מהפכני. זה מישפט שהוא מביא מפיו של פלסטיני שפגש ושומר לו, שההבדל בין הפלסטינים והציונים הוא שהציונים קיבלו היתר לעשות משהו ולקחו וביקשו עוד ולחמו ובנו. הפלסטינים לא מוכנים לקבל שום דבר, אלא אם יתנו להם מייד את כל מה שהם תובעים.

גם אדם כפרט וגם תנועה לאומית אינה יכולה

„כשאבידע נפל, אבנר היה בצבא ביחידה נבחרת, ואנחנו היינו צריכים לחתום על המשך השרות שלו”

לצפות לאינסטנטי-הישגים, ומבחינה זו ניר-אאוטלוק מייצג את הורם הזה של החיים. האמת שלנו, ביסודו של דבר, תיבחן לא בצעקות, אלא במידת הקבלה שלה עליידי הדור הבא. אמת שיש לה עוצמה עוברת הלאה. כך אני מאמין.

● האמת הזו עברה גם לבנים שלך?

ללא ספק עברה לבנים שלי. זה אחד הדברים בחיי העושים אותי מאושר. יש לי שלושה בנים, היו לי ארבעה. הבן הראשון שנפל ושלושת הנוספים, בתחום הזה, המהותי, אין בינינו חילוקי דעות.

● אבל הוא אינו פונה לקהל בארץ.
כמעט שלא פונה לקהל בארץ. הוא מיועד לתפוצה בינלאומית. זה לא נחוצ בארץ. יש מספיק עיתונים כאן שיש להם מסר כזה. אין עיתון כזה ישראלי במקום אחר.
אני חושב שהעיתון תרם רבות להומניזציה של הצד השני במערך של יחסי-האיבה שנמשכים כבר כמה דורות, וזה לא מעט.

● אתה נמצא בעיתון מטעמים אידיאולוגיים?

זה בעייתי. אני, לאחר שעזבתי את העבודה בעל-המיסמר, הוצע לי התפקיד הזה. העורך הקודם סיים את תפקידו אחרי 25 שנה. כשעמד

„לא הייתי נץ אך בעם. בשלב מסוים חמכתי באופציה הידנית, לא חשבתי שיש לקבל את אשׂף כשוחר למשאׂומתן. היום אני מוכן להכיר באשׂף”

לפרוש הציע לי שאמלא את מקומו. התלבטתי. **● למה?**

זה עיתון של רחוב אחד, עוסק בתחום אחד של החיים. תחום חשוב ביותר, אבל תחום אחד של יחסים בין יהודים וערבים. לא תחומי חברה וכלכלה ופוליטיקה פנימית. היה לי רושם שאני אמור להיכנס לסימטה שלא הייתי בטוח שאני רוצה להיכנס אליה.

ואז פרצה מלחמת-הלבנון, ביוני 1982, ובשבילי היחס למלחמת-לבנון פה במדינת ישראל היה קו פרשת-המים.

כמעט מכל הבחירות היתה לי איזו חדות-ראייה, נדמה לי די בלתי-ירגילה, כפי שאני מכיר את עצמי. אם לתרגם את זה — שללתי את המלחמה מכל וכל החל מהיום הראשון שהיא פרצה, ויש לי עדות על כך בדיון שנערך בריכוז מפ”ם ביום הפלישה. לא קניתי את התירוצ של 40 קילומטר, כבר ביום הראשון חשבתי שזה תירוצ שיקרי, שהכוונה להתקדם מעבר לכך.

אבל גם אילו לא היה שיקרי, הייתי מתנגד. רציתי להאמין ששם ישראל הולך למלחמה רק כשאין ברירה, ופה היה ברור מהרגע הראשון שזו מלחמה של ברירה. העובדה שאנחנו שולחים את הבנים שלנו לקטל, היוותה משמעות נוראית.

● מה זה קשור לעיתון?

טיפוח ההבנה היהודית ערבית, זה היה האפק המרכזי שרציתי להקריש לו את כישורי וזמני וחיי. אולי חיי זה מליצי מדי. ואז החלטתי ללכת לניו-אאוטלוק.

● אינך סבור שעבודה בעיתון כזה זו בריחה מסוימיות?

לא, זו מיסגרת לפעולה, טובה כמו כל מיסגרת אחרת. זה מוסד שממנו אפשר להצטרף ולהתחבר. זה עמדת זינוק, עמדת היערכות. לדעת, טובה ויעילה.

● אתה יכול לתת דוגמה לשינוי שגרמת?

העיתון הוא אחד המוסדות שתרם רבות להומניזציה של הצד השני. תהליך מתמשך של איבה יוצר בהכרח מציאות של דהומניזציה: הצד השני הוא לא בן-אדם, מותר להרוג אותו ולהתעלל בו. כשהם זורקים פצצה נהרגים ילדים שלנו. וזה לא קל ופשוט להחזיק את הראש הזה מעל המים.

אין ספק שהעולם הזה תרם לתהליך הזה. אני חושב שניו-אאוטלוק תרם, שמפ”ם תרמה. בסך-הכל זה לא הרבה, עוד אין שלום.

● זה לא מתסכל?

זה מזכיר לי את הסיפור המפורסם של אותו זקן ששאל עץ, והדריאנוס, שהלך אז למלחמה, שאל אותו: „מה אתה עושה?” והזקן ענה: „נטוע עץ.” והדריאנוס אמר: „זה יקח כמה שנים עד שהעץ יצמח.” אז הזקן ענה: „אם אני לא אוכל ליהנות מפירותיו, ייהנו ממנו בניי והבאים אחריי.” בסך-הכל מה זה אידיאולוגיה? אחת ההגדרות שאני משמש בזה בזמן האחרון — זהו אותו מרכיב עליון בחיים שלנו שיש לו משך חיים יותר מיום ויותר מחודש ויותר משנה. ואם זו אידיאולוגיה טובה, היא נמשכת גם יותר מדור.

אם אני לא אצליח, יש לי בנים, והם משיכו את זה. אני לא חושב שחיים כנויים על מציאות של אינסטנטי-תוצאות. הלוואי שהפלסטינים היו מפנימים לתוך עצמם את האמת הזאת.

אדם כמוה וכמו אחיה הפלסטינים. הפסטיבל סביב מונה חמזה תפס תאוצה כשהיא נחתה לביקור של כמה ימים בארץ. במהלכו ערכה סיורים ונפגשה עם אנשים רבים, בעיקר אנשי מיסד ישראליים. דווקא הפלסטינים, תושבי מחנות-הפלטים ואנשי הגדה המערבית עזבו הסתייגו ממנה. התיקשורת והמיסד הישראליים אהבו את הפלסטינית ה-טובה” וחייבו אותה כמוצאי שלל רב.

מי שנפגע מחוסר רצינותה וחוסר בגרותה של הצעירה היה המארח חיים שור, וזמן קצר אחרי שעזבה את הארץ וחזרה לי-ווינגטון פירסם מאמר שבו תקף, בדרכו, את הפסטיבל סביב מונה חמזה.

חמזה נעלמה אי-שם בווינגטון הרחוק קה. שור ממשיך במאבק למען העניין שלי-דעתו הוא החשוב ביותר כרגע — יחסי יהו-דים-ערבים. הוא מרבה להיפגש עם פלס-טינים ברחבי העולם ולהשתתף בכינוסים שונים על נושא זה.

שור, שלפני שבועיים חגג את יום הולדתו ה-60, גדל בחיפה. מימי בהרות הוא חבר תנועת השומר-הצעיר, אחר-כך הצטרף לקיבוץ שובל שבנגב. אך את רוב זמנו הוא מבלה בתל-אביב. שימש בעבר כעורך על המישמר והיום כעורך ניו-אאוטלוק. ירחון בשפה האנגלית שהנושא העיקרי והיחיד שבו הוא עוסק הוא יחסי יהודים-ערבים, ישראלים-פלסטינים.

שור נמצא, לא אחת, תחת איומים ולחץ בגלל עיסוקו בנושא זה, וקיבל בתקופה האחרונה כמה מיכתבי איום ונאצה.

● מה אתה רוצה להשיג באמצעות עיתון זה הרי לא עיתון מיסחרי?

ביסודו של דבר זה מסר, כלי-ביטוי, הקול של ישראל השפויה, היונית, ברחבי העולם. זו בעצם הבימה המשותפת המשמשת כלי-ביטוי גם ליש-ראלים וגם לפלסטינים שפויים, כי אלה שלא מכירים בקיומה של מדינת-ישראל לא יכתבו בניו-אאוטלוק. עצם הכתיבה בעיתון היא כבר קביעת אנימאמין, שמאמינים בהכרה הדדית.

● יש פלסטינים שכותבים בעיתון?

מדי פעם בפעם.

● פחות מהרציו?

דווקא בגליון הקרוב יש לנו מאמר של פלס-טיני היושב באוניברסיטת הרוורד בשנת שבתון, שהיה עוזרו הקרוב של יאסר ערפאת, עפוף ספיה. הוא העביר לנו את המאמר.

● ביוזמת?

כן. מאמר גדול בהיקפו, שיש בו, בצורה שיטתית, הטיעון הפלסטיני כולו של הצד שלהם כלפי מדינת-ישראל וכלפי הציונות. יש בו גם הצהרת עמדה, מה לדעתו הפלסטינים צריכים לעשות. הוא איננו תומך במאבק מזוין.

● הוא אומר זאת במידוי?

כן, אבל זה טיעון שלא כל-כך נעים לאוזן ישראלית יונית לשמוע.

● למה?

זה טיעון שמנסה להסביר בדרך שלו שעצם הקיום שלנו פה גולל בחטא, אבל היה לנו מה לעשות פה ומה להחש פה. יש בו דברים חריפים כלפי מרכיבים של העם והמדינה.

ככינוס באמסטרדם הוא נתן לי את המאמר לקריאה. אמרתי שאביא אותו להכרעה במערכת.

„אפשר לדרוש מאדם להקריב את חייו רק כדי להציל אנשים אחרים, ולא לשום סיבה אחרת”

היה ויכוח, בסופו של דבר החלטנו שזו הודמגות טובה לדיאלוג, שכל צד יאמר את הדברים עד הסוף.

● אבל הוא בעצמו ניץ?

הוא רוצה דיאלוג, אחרת לא היה פונה אלינו, אבל הוא רואה את הדברים בצורה חריפה. בסוף החלטנו במערכת, לא פה אחר, אבל כרוב גדול, לפרסם את המאמר ביחד עם תשובה.

● של מי?

בועז עברון, אחד מחברי המערכת. שני המא-מרים גדולים בהיקפם, ונקדיש להם את מרבית גיליון חודש יוני. ניו-אאוטלוק הוא אחד העיתונים היחידים שבו דבר כזה אפשרי.